



QUẢN TRỊ ĐẠI HỌC TRONG BỐI CẢNH TỰ CHỦ TÀI CHÍNH HƯỚNG TỚI TỰ CHỦ ĐẠI HỌC TẠI CÁC TRƯỜNG ĐẠI HỌC TRỰC THUỘC NGÂN HÀNG NHÀ NƯỚC VIỆT NAM

CHỦ NHIỆM ĐỀ TÀI: PGS, TS. BÙI HỮU TOÀN

Đề tài khoa học cấp Bộ

Cơ quan chủ trì: Học viện Ngân hàng

Thời gian nghiên cứu: Năm 2023-2024

Giao dục đại học giữ vai trò đặc biệt quan trọng trong việc cung cấp nguồn nhân lực chất lượng cao, thúc đẩy đổi mới sáng tạo và tạo động lực cho phát triển kinh tế - xã hội của quốc gia. Trong bối cảnh toàn cầu hóa và hội nhập quốc tế, quản trị đại học trở thành nhân tố quyết định đến hiệu quả vận hành, khả năng thích ứng và năng lực cạnh tranh của mỗi cơ sở giáo dục đại học. Quản trị đại học không chỉ là hoạt động quản lý hành chính, mà còn là sự định hướng chiến lược, điều phối nguồn lực và bảo đảm tính minh bạch, trách nhiệm giải trình đối với cộng đồng. Tại Việt Nam, cùng với xu hướng đổi mới căn bản và toàn diện giáo dục, vấn đề tự chủ đại học đã được khẳng định như một định hướng tất yếu. Trong đó, tự chủ tài chính đóng vai trò then chốt, vừa là điều kiện, vừa là động lực để tiến tới tự chủ toàn diện.

Đối với các trường đại học trực thuộc Ngân hàng Nhà nước Việt Nam, yêu cầu đổi mới quản trị trong bối cảnh tự chủ tài chính càng trở nên cấp bách. Học viện Ngân hàng và Trường Đại học Ngân hàng Thành phố Hồ Chí Minh - hai cơ sở giáo dục trọng điểm của Ngân hàng Nhà nước Việt Nam đang đứng trước cơ hội lớn để khẳng định vị thế, song cũng phải đối mặt với nhiều thách thức trong việc huy động, quản lý và sử dụng nguồn lực tài chính hiệu quả, đồng thời bảo đảm chất lượng đào tạo, nghiên cứu khoa học và phục vụ cộng đồng. Xuất phát từ thực tiễn đó, đề tài *Quản trị đại học trong bối cảnh tự chủ tài chính hướng tới tự chủ đại học tại các trường đại học trực thuộc Ngân hàng Nhà nước Việt Nam* được triển khai, nhằm cung cấp cơ sở khoa học và thực tiễn cho quá trình hoạch định chính sách, xây dựng mô hình quản trị phù hợp, hướng tới mục tiêu phát triển bền vững.

Đề tài được cấu trúc thành 4 chương:

Chương 1 trình bày cơ sở lý luận về quản trị đại học trong bối cảnh tự chủ tài chính hướng tới tự chủ đại học, trong đó tập trung vào các nội dung: Khái niệm, mô hình, cơ cấu và yêu cầu của quản trị đại học; các cấu phần của tự chủ đại học; mối quan hệ giữa tự chủ tài chính và tự chủ đại học.

Chương 2 tổng hợp kinh nghiệm quản trị đại học trong bối cảnh tự chủ tài chính từ cả trong nước và quốc tế. Ở trong nước, hai trường đại học được phân tích điển hình là Đại học Ngoại thương và Đại học Kinh tế Thành phố Hồ Chí Minh - những cơ sở đã có bước đi tiên phong trong thực hiện cơ chế tự chủ. Trên phạm vi quốc tế, đề tài xem xét 4 mô hình tiêu biểu: Mô hình Humboldt (Đức và Bắc Âu), mô hình Napoleonic (Pháp, Ý), mô hình Anglo Saxon (Anh, Mỹ) và mô hình Nhật Bản. Qua đó, nhóm nghiên cứu chỉ ra sự đa dạng về cách tiếp cận và rút ra các bài học kinh nghiệm cho Việt Nam.

Chương 3 phân tích thực trạng quản trị đại học hướng tới tự chủ tại các trường đại học trực thuộc Ngân hàng Nhà nước Việt Nam. Đề tài đã trình bày bối cảnh giáo dục đại học ở Việt Nam và tiến trình triển khai tự chủ đại học; nghiên cứu, đánh giá toàn diện hoạt động của Học viện Ngân hàng và Trường Đại học Ngân hàng Thành phố Hồ Chí Minh trên các khía cạnh: Cơ cấu tổ chức, quản trị chiến lược, quản trị nhân sự, quản trị tài chính và quản trị hoạt động đào tạo - nghiên cứu. Các kết quả phân tích cho thấy, hai trường đã đạt được một số thành tựu nhất định trong mở rộng quyền tự chủ, đa dạng hóa nguồn thu, nâng cao chất lượng đào tạo, song vẫn còn những hạn chế về mô hình quản trị, sự phân cấp quyền hạn, năng lực quản trị tài chính và mức độ gắn kết với nhu cầu xã hội. Đây chính là những vấn đề đặt ra cần được giải quyết để tiến tới tự chủ đại học toàn diện.

Chương 4 đưa ra các định hướng và giải pháp nhằm tăng cường hiệu quả quản trị đại học trong bối cảnh tự chủ tài chính tại các trường đại học trực thuộc Ngân hàng Nhà nước Việt Nam. Nhóm nghiên cứu đề xuất mô hình quản trị phù hợp với điều kiện cụ thể của Học viện Ngân hàng và Trường Đại học Ngân hàng Thành phố Hồ Chí Minh, đồng thời xác định lộ trình triển khai tự chủ đại học từ nay đến năm 2030. Các giải pháp bao gồm: Tăng cường quyền hạn cho ban lãnh đạo; đổi mới công tác quản trị chiến lược và chính sách; nâng cao năng lực quản trị nguồn nhân lực; hoàn thiện cơ chế quản trị tài chính; và cải tiến quản trị chức năng hoạt động đào tạo, nghiên cứu và hợp tác quốc tế. Ngoài ra, đề tài kiến nghị Ngân hàng Nhà nước Việt Nam, Bộ Giáo dục và Đào tạo, Bộ Tài chính tiếp tục hoàn thiện cơ chế pháp lý, chính sách tài chính và cơ chế giám sát để tạo điều kiện cho các trường đại học trực thuộc thực hiện quyền tự chủ một cách thực chất và bền vững.

Với cách tiếp cận tổng hợp lý luận, phân tích kinh nghiệm quốc tế, khảo sát thực tiễn và phương pháp nghiên cứu định tính kết hợp định lượng, đề tài đã mang lại nhiều đóng góp quan trọng. Những nghiên cứu của đề tài không chỉ đáp ứng yêu cầu đổi mới quản trị giáo dục đại học trong bối cảnh hội nhập, mà còn góp phần cung cấp cơ sở khoa học cho việc hoạch định chính sách của Nhà nước và Ngân hàng Nhà nước Việt Nam trong thời gian tới. Kết quả nghiên cứu kỳ vọng sẽ trở thành tài liệu tham khảo hữu ích cho các nhà quản lý, giảng viên, nhà nghiên cứu và toàn xã hội quan tâm đến lĩnh vực giáo dục đại học và quản trị công ■

HẢI NAM giới thiệu